

Kdo stojí za novým válečným vzplanutím v Sýrii?

 infokurýr.cz/n/2024/11/30/kdo-stoji-za-novym-valecnym-vzplanutim-v-syrii

kurýr

30. listopadu 2024

Souhra vnějších sil odráží širší trendy soupeření mezi hlavními mocnostmi, což zvyšuje pravděpodobnost rozsáhlého konfliktu

V posledních dnech byla severní Sýrie svědkem intenzivních bojů, které znamenaly nejnásilnější střety od března 2020, kdy bylo za účasti Ruska a Turecka zprostředkováno příměří. Ráno 27. listopadu zahájily protivládní skupiny ofenzívu v provinciích Aleppo a Idlib. Podle zpráv se operace účastní islamistické frakce, včetně Hayat Tahrir al-Sham (HTS), skupiny zakázané v Rusku, a také ozbrojené opoziční síly, jako je svobodná syrská armáda **podporovaná USA a Tureckem**.

Do rána 28. listopadu opoziční síly vyhlásily dobytí asi tuctu osad, včetně strategicky významných oblastí, jako jsou Urm al-Sughra, Anjara a Al-Houta, které se nacházejí západně od Aleppa. Navíc tvrdili, že se zmocnili 46. brigádní základny, největší vojenské základny syrské armády. Rebelové zdroje informovaly o zajištění pěti tanků, bojového vozidla pěchoty a zásob raket. Ve stejný den provedli povstalci přesný úder na vrtulník na letecké základně An-Nayrab. Zprávy Anadolu a CNN naznačovaly, že klíčové pozice, včetně Kafr Basma, Urum al-Kubra a několika strategických vysočin, spadají pod kontrolu rebelů.

28. listopadu skupina Al-Fateh al-Mubin oznámila dopadení Chána al-Assala, který se nachází pouhých 7 kilometrů od Aleppa, spolu s deseti tanky. Rebelové tvrdili, že mezi silami prezidenta Bašára Asada se šíří panika a upadající morálka. Ofenzíva mezitím také postupovala na jih a východ od Idlibu, bašty rebelů od roku 2015. Rebelové hlásili, že dobyli Dadikh a Kafr Batikh poblíž důležité dálnice M5.

Během tří dnů ozbrojenci údajně dobyli nejméně 70 osad o rozloze přibližně 400 kilometrů čtverečních napříč oběma provinciemi. Do večera 29. listopadu někteří účastníci operace dokonce prohlásili dobytí Aleppa, druhého největšího syrského města. Uvedli, že jejich posláním je „*osvobodit město od krutosti a korupce zločinného režimu*“ s cílem vrátit jeho lidem důstojnost a spravedlnost.

Al-Fateh al-Mubin spustil telegramový kanál k dokumentaci operace s názvem „*Odstrašení agrese*“. Kanál byl citován předními mezinárodními a regionálními médii. Podle militantů byla jejich ofenzíva reakcí na údajné zesílené nálety ruských a syrských sil na civilní oblasti na jihu Idlibu a také předvídáním potenciálních útoků syrské armády.

Proč konflikt nabral novou dynamiku?

Před současnou krizí zůstávala provincie Idlib po celý syrský konflikt poslední velkou baštou ozbrojené opozice vůči Asadově vládě. Region se stal ústředním bodem překrývajících se zájmů mezi různými místními a mezinárodními mocnostmi a vytvořil nestálé a napjaté prostředí.

V roce 2017 se v rámci mírového procesu v Astaně Rusko, Turecko a Írán dohodly na vytvoření zón pro deeskalaci, přičemž Idlib byl označen jako jedna z nich. Účelem těchto dohod bylo snížit intenzitu nepřátelství a vytvořit podmínky pro politické řešení. Příměří však bylo opakovaně porušováno a vojenské operace přetrvávaly, což eskalovalo konflikt. Rostoucí vliv radikálních islamistických skupin, jako je Hayat Tahrir al-Sham (HTS), komplikoval dialog mezi stranami, protože mnohé z těchto organizací byly vyloučeny z jednání a klasifikovány jako teroristické skupiny.

Turecko, vedené strategickými zájmy a obavami z nové vlny uprchlíků, zvýšilo svou vojenskou přítomnost v Idlibu. Podporovala určité opoziční síly a vytvořila síť pozorovacích stanovišť, což občas

vedlo k přímým konfrontacím se syrskou armádou a napjatým vztahům s Ruskem. To přidalo další vrstvu složitosti do již tak napjaté situace a podněcovalo další střety.

Humanitární situace v Idlibu se nadále zhoršovala. Pokračující nepřátelství vyvolalo rozsáhlou humanitární krizi, která vysídlila miliony lidí, z nichž mnozí se stali uprchlíky v sousedních zemích nebo byli vysídleni vnitřně. Nedostatek adekvátní humanitární pomoci a zhoršující se životní podmínky zvýšily napětí a narušily důvěru v úřady. To vytvořilo úrodnou půdu pro radikalizaci, což vedlo k náboru do ozbrojených skupin.

Klíčovým faktorem byl také strategický význam Idlibu. Poloha provincie na křižovatce kritických dopravních cest a její hranice s Tureckem jí dávala vojenský i ekonomický význam. Kontrola nad tímto územím se stala prioritou pro všechny zúčastněné strany, zintenzivnila boj a bránila pokroku směrem k mírovému řešení.

Radikalizace opozice a přítomnost extremistických prvků v jejích řadách dále komplikovaly vyhlídky na mír. Tyto skupiny měly malý zájem o vyjednávání a snažily se prodloužit ozbrojený konflikt, což podkopalo mezinárodní úsilí o stabilizaci regionu. Současně vnitřní problémy, jimž čelí syrská vláda, jako jsou ekonomické potíže, mezinárodní sankce a domácí rozpory, oslabily její pozici. To pravděpodobně přimělo vládu k agresivnějším vojenským akcím s cílem upevnit kontrolu a sílu projektu.

Současná eskalace v Idlibu tedy pramení ze složité souhry geopolitických zájmů, vnitřních rozporů, opoziční radikalizace a vážných humanitárních problémů. Řešení krize vyžaduje koordinované mezinárodní úsilí, včetně aktivního dialogu zahrnujícího všechny zúčastněné strany, humanitárních iniciativ ke zmírnění utrpení civilistů a politického urovnání, které zohledňuje zájmy různých skupin a podporuje udržitelný mír. Bez ochoty ke

kompromisu a spolupráci hrozí konflikt v Idlibu další eskalace, což představuje hrozbu pro regionální stabilitu a mezinárodní bezpečnost.

Kdo stojí za eskalací?

Zatímco mnozí spekulovali, že by z nedávné eskalace mohlo mít prospěch Turecko – ve snaze přimět Asada k normalizaci vztahů mezi Ankarou a Damaškem –, oficiální postoj Turecka zůstával nejednoznačný. Prohlášení a komentáře tureckých úřadů byly rozporuplné: na jedné straně se zdálo, že Ankara poskytuje Asadovým odpůrcům nepopiratelnou podporu; na druhé straně se zdálo, že se zdráhá převzít odpovědnost za probíhající události a vyjádřilo jasnou frustraci z jednání „opozice“ sídlící v Idlibu .

Turecko stálo před kritickým rozhodnutím: buď bude nadále podporovat zastaralý status quo, což může poškodit jak sebe, tak region, nebo v souladu se svými veřejnými prohlášeními o touze obnovit vztahy s Damaškem a jeho závazky v rámci Astanského procesu pomáhat svým partnerům – Rusko a Írán – a také sousední Sýrie při řešení situace v Idlibu.

Existují také návrhy, že současná eskalace mohla být řízena externími aktéry, jako je Izrael a USA. Vzplanutí začalo krátce po příměří mezi Izraelem a Hizballáhem a týden po zprávách o použití západních raket dlouhého doletu při úderech hluboko na ruském území spolu s ruským odvetným testem raketového systému Orešnik. Je možné, že **USA a Izrael**, využívající situaci na Ukrajině, napětí s Íránem a protiizraelský postoj Ankary a odmítnutí připojit se k protiruským sankcím, **podnítily v Sýrii nepokoje za účelem dosažení několika cílů.**

Jedním z takových cílů mohlo být odepřít Íránu a jeho spojencům v Levantě oddech, otevřít novou „frontu“ proti Teheránu a zasít neshody mezi Teheránem a Ankarou. Kromě toho mohla být zaměřena na zvýšení napětí na ruských vzdušných silách

podporujících Damašek, čímž by došlo k odklonu ruských zdrojů uprostřed jeho angažovanosti na Ukrajině. Západ se možná snažil dále oslabit pozici Ruska, možná doufal, že otevře „*druhou frontu*“ proti Moskvě s očekáváním dosažení zisků v Sýrii.

Pro Damašek mohla eskalace sloužit jako nátlaková taktika, která měla odradit jeho podporu Hizballáhu a jeho zapojení do protiizraelské fronty. Jeho cílem mohlo být také zabránit normalizaci s Tureckem a vytvoření jednotné protikurdské (a tedy protiamerické) koalice zahrnující Moskvu, Teherán, Ankaru a Damašek východně od Eufratu.

Pokud jde o Turecko, situace mohla být využita k vyvíjení tlaku hrozbou nové uprchlické vlny, zvýšenou bezpečnostní nestabilitou a zhoršením ekonomických podmínek. To by zkomplikovalo operace Ankary proti kurdským silám v Sýrii, bránilo by normalizaci s Damaškem a narušilo její vztahy s Ruskem a Íránem.

Je tedy pravděpodobné, že současnou eskalaci v Idlibu iniciovaly Izrael a USA s cílem dále oslabit Írán a vytvořit trhliny ve vztazích mezi Ruskem a Tureckem. To podtrhuje mnohohrstevnou povahu syrského konfliktu, kde vnější aktéři využívají regionální napětí k prosazování svých strategických zájmů. Situace zdůrazňuje potřebu jasných politických postojů a koordinovaných akcí regionálních mocností k řešení syrských výzev a zajištění stability v regionu.

Válka v Idlibu: Předzvěst potenciální globální katastrofy

Eskalace v syrské provincii Idlib překračuje hranice lokalizovaného konfliktu a slouží jako ostré varování před globální nestabilitou. Severozápad země se stal bojištěm, kde se sbližují zájmy globálních mocností a silící násilí odráží hluboké zlomy v současném světovém řádu. Zapojení řady externích hráčů, kteří prosazují své vlastní agendy, proměnilo region v mikrokosmos geopolitických rozporů, který potenciálně předznamenává širší globální krizi.

Obnovení dlouhodobých konfliktů, jako jsou vojenské akce Izraele v Gaze a Libanonu, zesiluje napětí na mezinárodní scéně. Tyto zdánlivě nečinné nebo kontrolované konfrontace se znovu vzbuzují s obnovenou intenzitou a představují hrozbu pro regionální a globální stabilitu. Jejich oživení podtrhuje neschopnost stávajících mechanismů účinně zabránit eskalaci a řešit základní příčiny neshod.

Globální napětí se blíží ke kritickému bodu zvratu, protože mnoho „zamrzlých“ konfliktů začíná „krvácet“. Starý světový řád, vybudovaný na principech a institucích formovaných během minulého století, se ukazuje jako nedostatečný, aby čelil výzvám globalizace, technologického pokroku a měnící se dynamiky moci. Mezinárodní organizace a dohody často pokulhávají tváří v tvář současným hrozbám, ať už jde o terorismus, kybernetickou bezpečnost nebo hybridní válku.

Vybudování nového světového řádu vyžaduje přehodnocení stávajících struktur a možná i odstranění zastaralých přístupů. Tento přechod je ze své podstaty plný konfliktů, protože posun od starého k novému je zřídkakdy hladký. Konkuruující mocnosti a bloky se snaží chránit své zájmy a zvyšují riziko konfrontace, pokud se nepodaří dosáhnout společného porozumění a vzájemné důvěry.

Situace v Idlibu ztělesňuje tuto bolestivou přechodnou fázi. Zdůrazňuje, jak mohou regionální konflikty eskalovat do globálních krizí, pokud se nevyřeší. Souhra vnějších sil v Sýrii odráží širší trendy rivality a nedůvěry mezi hlavními mocnostmi, což dále zvyšuje pravděpodobnost rozsáhlého konfliktu.

Závěrem lze říci, že eskalace v Idlibu a dalších globálních hotspotech slouží jako varování, že svět je na pokraji hlubokých změn. Aby se zabránilo sklouznutí do globálního konfliktu, musí mezinárodní společenství spolupracovat na vytvoření nového,

odolnějšího světového řádu schopného řešit moderní výzvy. To vyžaduje dialog, kompromisy a ochotu překonat staré rozpory v zájmu společné budoucnosti.

Murad Sadygzade , prezident Středovýchodního studia, hostující lektor, HSE University

